

Opening

Welkom bij het IVM Coronanieuws. Het is vandaag vrijdag 3 maart en dit is aflevering 79.

Post-COVID en virusvarianten

Het risico op post-COVID lijkt kleiner na infectie door de omikronvariant en na vaccinatie. Dat blijkt uit een observationele studie met gegevens van 1.350 Zwitserse COVID-19-patiënten. Gevaccineerde patiënten met de omikronvariant hadden een kleinere kans op post-COVID ten opzichte van niet-gevaccineerde patiënten met het oorspronkelijke virus. De absolute risicoreductie was ruim 10 procent. Van de patiënten met het oorspronkelijke virus, de deltavariant en de omikronvariant had respectievelijk 25, 17 en 13% klachten na 6 maanden na infectie. Bij niet-gevaccineerde patiënten was de kans op post-COVID vergelijkbaar tussen de verschillende varianten.

Onderzoek: journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0281429

Gevolgen post-COVID

Het is niet precies bekend hoeveel Nederlanders post-COVID hebben. Bij steunorganisatie C-support zijn ruim 21.000 patiënten aangesloten, maar de werkelijke aantallen liggen mogelijk hoger. Diverse onderzoeken tonen aan dat post-COVID naast gezondheidsklachten ook een aanzienlijke impact kan hebben op werk en financiën. In een Amerikaanse cohortstudie is zelfgerapporteerde post-COVID geassocieerd met arbeidsongeschiktheid en werkloosheid. Ongeveer 15% van de ruim 15.000 respondenten meldde vooral cognitieve symptomen, zoals hersenmist en geheugenproblemen. De aanwezigheid van deze symptomen was geassocieerd met een verminderde kans op voltijds werk. Een andere Amerikaanse cohortstudie vond een associatie tussen ziekenhuisopname vanwege COVID-19 en een beperkt herstel van gezondheid en financiële problemen na 6 maanden na ontslag uit het ziekenhuis. Sommige mensen meldden zelfs nieuwe problemen na 6 maanden. Uit gegevens van het UWV blijkt dat drie op de vijf personen met post-COVID na 2 jaar volledig arbeidsongeschikt is. Het UWV waarschuwde onlangs al dat het aantal mensen dat een arbeidsongeschiktheidsuitkering aanvraagt vanwege post-COVID toeneemt. In de zorgsector worden bijna twee keer zoveel mensen afgekeurd vergeleken met andere sectoren.

Onderzoek: jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2801458

Onderzoek: jamanetwork.com/journals/jamanetworkopen/fullarticle/2801413

Ook in Nederland lopen studies naar de gevolgen van post-COVID. Een voorpublicatie meldt dat patiënten met aanvankelijk matige of ernstige COVID-19 na een jaar nog steeds een significant verminderde longfunctie kunnen hebben. De kwaliteit van leven verschilde echter niet tussen patiënten met en zonder verminderde longfunctie. Een andere voorpublicatie van een prospectieve cohortstudie suggereert dat paramedische zorg het herstel van patiënten met post-COVID na 6 maanden bevordert. Sommige patiënten ervaren na deze periode nog steeds belemmeringen in de dagelijkse praktijk.

Voorpublicatie: papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4366836

Voorpublicatie: www.medrxiv.org/content/10.1101/2022.10.03.22280639v3

Tachycardie

De klachten bij post-COVID zijn erg divers. Eén van de gerapporteerde klachten is tachycardie die ontstaat bij staande houding of minimale inspanning. Dit gaat soms gepaard met duizeligheid, kortademigheid, pijn op de borst, zweten, een opgeblazen gevoel en vermoeidheid. De klachten hangen mogelijk samen met dysfunctie van het autonome zenuwstelsel. Beperkt bewijs en onduidelijkheid over de diagnose, oorzaak en behandeling maken het beleid bij deze klachten lastig. Een beschrijvend artikel vraagt aandacht voor deze klachten en geeft handvatten voor eerstelijnszorgverleners om de klachten te diagnosticeren en behandelen. Maatregelen om tachycardie te verminderen kunnen een grote impact hebben op de kwaliteit van leven van patiënten.

Publicatie: www.bmj.com/content/380/bmj-2022-073488

Eiwitten

In een grootschalige eiwitstudie hebben onderzoekers met behulp van machine learning 119 eiwitten geïdentificeerd die post-COVID-patiënten kunnen onderscheiden van gezonde controles. Op basis hiervan zijn twee modellen samengesteld met respectievelijk vijf en negen biomarkers voor post-COVID. De eiwitten zijn afkomstig uit diverse orgaansystemen en celtypen. Leukocyten en bloedplaatjes lijken een belangrijke rol te spelen. De onderzoekers geven aan dat de studie beschouwd moet worden als een eerste verkenning. Het is bijvoorbeeld niet bekend of de biomarkers ook post-COVID kunnen onderscheiden van andere ziektebeelden. Op grond van deze resultaten is meer onderzoek mogelijk - en nodig - naar de pathofysiologische mechanismen, diagnostiek en behandeling van post-COVID.

Onderzoek: molmed.biomedcentral.com/articles/10.1186/s10020-023-00610-z

IL6 en convalescent plasma

Het optreden van post-COVID hangt mogelijk samen met verhoogde interleukine 6-spiegels. Dat blijkt uit een nog niet peer-reviewed gepubliceerd vervolgonderzoek van een gerandomiseerde klinische studie. In de oorspronkelijke studie werden ruim 1.200 niet-opgenomen COVID-19-patiënten gerandomiseerd naar convalescent plasma of normaal plasma. De studiedata van bijna 900 van deze patiënten zijn gebruikt voor een nieuw onderzoek naar post-COVID. Een derde van de patiënten rapporteerde klachten na 3 maanden na infectie. Vermoeidheid en smaak- en reukverlies waren de meest voorkomende klachten. Verhoogde interleukine 6-spiegels tijdens de acute fase van COVID-19 waren geassocieerd met het optreden van post-COVID. Ook hoge leeftijd, diabetes mellitus en een hoog BMI waren geassocieerd met een verhoogd risico. Vroege behandeling met convalescent plasma leek geassocieerd met een lager risico op post-COVID, maar dit verschil was niet significant.

Voorpublicatie: www.medrxiv.org/content/10.1101/2023.02.13.23285855v1

Longrevalidatieprogramma

En dan naar de potentiële behandelingen bij post-COVID. Een longrevalidatieprogramma kan de inspanningstolerantie verbeteren van patiënten met post-COVID. Dat blijkt uit een interim-analyse van een studie naar twee vormen van longrevalidatie bij 32 patiënten. De patiënten werden 3 tot 6 maanden na COVID-19 geïncubeerd en gerandomiseerd naar traditionele longrevalidatie of longrevalidatie met virtual reality. In beide groepen verbeterde de inspanningstolerantie, benauwdheid en stress ten opzichte van de uitgangswaarde. De longfunctie verbeterde niet significant. De verschillen tussen beide longrevalidatieprogramma's waren beperkt en niet klinisch relevant.

Onderzoek: www.frontiersin.org/articles/10.3389/fpubh.2023.1121554

Hyperbare zuurstof

Hyperbare zuurstof bij post-COVID is veilig genoeg voor verder onderzoek, maar geeft wel onverwacht veel bijwerkingen. Dat blijkt uit een interim-analyse van een gerandomiseerde placebogecontroleerde studie. De 20 geïncubeerde deelnemers rapporteerden in totaal 31 bijwerkingen. Twintig bijwerkingen waren waarschijnlijk gerelateerd aan de behandeling. Hoest, pijn op de borst en ongemak werden het meest gerapporteerd. Ernstige bijwerkingen kwamen niet voor. De onafhankelijke veiligheidscommissie oordeelt dat het veiligheidsprofiel voldoende is en de studie kan doorlopen. De bedoeling is dat er uiteindelijk 80 mensen geïncubeerd worden.

Onderzoek: bmcinfectdis.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12879-023-08002-8

Voortgang onderzoek post-COVID

Nederlandse onderzoekers en patiënten maken zich zorgen over de voortgang van het post-COVID-onderzoek in Nederland. De financiering van de lopende studies stopt binnenkort, zonder uitzicht op structurele financiering. Hierdoor blijven veel vragen liggen, worden beschikbare gegevens onvoldoende benut en verdwijnt expertise. Diverse Kamerleden hebben hierover inmiddels vragen gesteld aan de minister van VWS. ZonMw heeft een voorstel bij de minister ingediend voor de ontwikkeling van een overkoepelende kennisagenda voor post-COVID. Dit kan als basis dienen voor nader onderzoek naar de geprioriteerde onderwerpen. Nog deze maand opent ZonMw een nieuwe subsidieronde voor het ontwikkelen van innovatieve technologieën gericht op de diagnostiek en behandeling van post-COVID.

Subsidieronde ZonMw: www.zonmw.nl/nl/actueel/nieuws/detail/item/vooraankondiging-subsidieronde-sleuteltechnologieen-voor-diagnostiek-en-behandeling-van-post-covid

Geneesmiddelen nieuws acute fase COVID-19

Op het gebied van geneesmiddelen in de acute fase van COVID-19 zijn er nog twee relevante ontwikkelingen. Het EMA adviseert de aanvraag voor een handelsvergunning voor molnupiravir af te wijzen. De beschikbare gegevens tonen niet aan dat de virusremmer ziekenhuisopnames en

sterfgevallen door COVID-19 voorkomt. Ook leidt het middel niet tot een kortere hersteltijd of duur van de ziekte. De fabrikant kan nog bezwaar aantekenen tegen dit negatieve advies.

Interferon lambda verlaagt de incidentie van een ziekenhuisopname of bezoek aan de spoedeisende hulp bij COVID-19-patiënten met ernstige klachten. Dit blijkt uit een placebogecontroleerde studie met bijna 2.000 overwegend gevaccineerde patiënten. Patiënten met acute klinische klachten binnen 7 dagen na de eerste klachten kregen een eenmalige subcutane dosis interferon lambda of placebo. Het effect was onafhankelijk van de virusvariant en vaccinatiestatus.

Onderzoek: www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMoa2209760

Vaccins

En dan nog enkele berichten over vaccins en vaccinaties. De kans op bijwerkingen na een coronavaccinatie is ongeveer twee keer groter bij vrouwen dan bij mannen. Dat blijkt uit een vragenlijstonderzoek van Bijwerkingencentrum Lareb met ruim 27.500 gevaccineerden. Het verschil was het grootst na de eerste vaccinatie en voor de klachten misselijkheid en ontsteking op de injectieplaats. Ook duurde het herstel iets langer bij vrouwen dan bij mannen.

Onderzoek: www.frontiersin.org/articles/10.3389/fimmu.2023.1078736

Het coronavaccin van Valneva is nu ook goedgekeurd als boostervaccin voor mensen van 18 tot 50 jaar. Dit geïnactiveerd virusvaccin was eerder al goedgekeurd als coronavaccin voor de eerste serie vaccinaties. Nu is het ook goedgekeurd voor mensen die eerder een basisserie hebben gehad met een vectorvaccin van Janssen of AstraZeneca.

Vaccinaties

Het OMT adviseert dit voorjaar geen nieuwe algemene revaccinatieronde te organiseren. De belangrijkste redenen hiervoor zijn de zeer hoge graad van opgebouwde immuniteit onder de Nederlandse bevolking en de relatief lage ziektelast van infecties met omikronvarianten. Voor sommige patiënten met een medisch hoog risico is extra bescherming door een booster wel wenselijk. Dit is dan ter beoordeling aan de behandelend arts. De minister van VWS heeft nog geen definitief besluit genomen over de verdere vaccinatiestrategie.

Voorlichting

Nederlanders waren over het algemeen positief over de informatie over coronavaccins. Dat blijkt uit een vragenlijstonderzoek van het Nivel met 314 mensen met een eerder doorgemaakte COVID-19-infectie. De meerderheid van de respondenten gaf aan dat de informatie voldeed aan hun verwachtingen om een weloverwogen beslissing te kunnen nemen over vaccinatie. De onderzoekers concluderen wel dat de betrouwbaarheid en duidelijkheid van de informatievoorziening kan worden verbeterd bij nieuwe vaccinatiecampagnes en pandemieën.

Onderzoek: www.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/hex.13706

Tot slot

Het volgende Coronanieuws verschijnt op vrijdag 7 april. Wilt u in de tussentijd meer weten over post-COVID? Volg dan de e-learning Langdurige klachten na COVID-19 van de Federatie Medisch Specialisten en het Nederlands Huisartsen Genootschap. Deze gratis e-learning bespreekt de belangrijkste punten uit de multidisciplinaire richtlijn *Langdurige klachten na COVID-19*. En abonneer u op ons YouTube-kanaal of de jaarnaalupdate op onze website om op de hoogte blijven van nieuwe uitzendingen van het Coronanieuws.

E-learning: www.demedischspecialist.nl/themas/thema/covid-19/elearning-covid19

www.ivm.nl